

[Risbjerg Kirke]

De skæve dage

Af Peter Friis-Nielsen

Alle ved hvornår det er juleaften. Men hvornår er det egentlig pinse? Og hvorfor kan man shoppe i Malmö på Store Bededag, når alting er lukket i København?

Juleaften og juledagene er de eneste af kirkens helligdage, som ligger på en fastsat dato. De andre helligdage – Påske, Store Bededag, Kristi Himmelfart og Pinse – følger naturens gang og kan derfor ikke bestemmes ved blot at kigge efter en given dato i kalenderen, men falder på skæve dage. Her er det til gengæld vigtigt at besidde en spejderagtig viden og have styr på, hvornår det er forårsjævnødgn og fuldmåne.

Hvornår det er Påske er bestemmende for, hvornår de andre helligdage falder. Ifølge traditionen er det nemlig Påskedag den første søndag efter første fuldmåne efter forårsjævnødgn. Forårsjævnødgnen falder altid den 20. marts, undtaget hver fjerde år (året før skudår og OL), hvor datoer er rykket til 21. marts. Palmesøndag, med indtoget i Jerusalem, ligger derfor søndagen før og Skærtorsdag og Langfredag dagene efter lige op til Påskedag.

Det nye Testamente beretter, at Jesus forlod den verden, vi kender, 40 dage efter sin opstandelse påskemorgen. Og så er det jo bare at tælle: Påskedag i år var den 8. april, 40 dage efter – den 17. maj – er det således Kristi Himmelfarts dag.

10 dage senere, 50 dage efter påsken, var Jesus disciple samlet i Jerusalem for at fejre den nye byghøst. På den dag skete der noget højst mærkværdigt: De ellers mismodige og skræmte disciple blev pludselig ramt af en kraft fra Gud, som gav dem det hele: mod, styrke, vilje og ånd. Og netop denne kraft kaldes i kirken for Guds Helligånd og den begivenhed, som gjorde disciplene i stand til at fortælle alverden om Kristus betragtes derfor som kirkens fødselsdag. Og det er det, som pinsen er. Kirkens fødselsdag. Det danske navn kommer i øvrigt fra det græske ord for 50, 'pentekostæ'.

Den store bededag

Det er nok de færreste som ikke lagde mærke til at det netop har været stor helligdag: Store Bededag, en af nationens største konfirmationsdage.

Store Bededag er ikke en af kirkens oprindelige helligdage og har ikke nogen egentlig forbindelse til kristendommens historie og tradition. Dagen blev sammen med to andre bededage indført i 1693 af biskoppen i Roskilde, Hans Bagger, og lagt på den fjerde fredag efter påske. Så kunne Christian 5. nemlig nå at holde bededag i København, inden han tog på sine sommerrejser.

Store Bededag blev indvarslet aftenen inden af kirkens største klokke. Ringningen var signal til, at kroerne skulle lukke, og al handel stoppe. Så var der håb om, at folk kom rettidigt – og ædru – i kirke dagen efter.

Flere andre mindre bededage var spredt ud over kalenderen og ude på landet var hver onsdag bededag. Frem til 1770 var der ikke mindre end 22 helligdage i løbet af året. Men så var det også slut med de mange helligdage: Christian 7.'s berømte livlæge, Struensee, reformerede kirkens helligdage og afskaffede halvdelen af dem. Bl.a. Kyndelmissegang og Sankt Hans dag ophørte med at være fridage, og skulle nu bruges til "arbejde og nyttig gerning". Struensee fik to år senere hugget hovedet af og blev lagt på hjul og stejle, men det er vist en anden historie.

Når frosten bider og lyset tændes

Selv om Struensee afskaffede kyndelmissegangen som helligdag, lever den videre i kirken. Især inden for de sidste godt halvtreds år, er kyndelmissegangen vendt tilbage i mange af landets folkekirker, som det den egentlig er: en messe for lyset. Kyndelmisse betyder nemlig kærtemesse eller lysmesse. Det er en af de ældste kristne traditioner, som går tilbage til Jerusalem i tiden før år 385.

I dag holdes der lysmesse i mange kirker landet over. Også i Risbjerg Kirke. Men helligdag bliver Kyndelmisse og de andre forsmåede dage næppe igen.

